

NYT FRA FLYSAMLINGEN & FLYVEMUSEETS VENNER

NR. 64 · JUNI 2008

S-883 i museet idag.

FOTO: CARSTEN JØRGENSEN

FRA SAMLINGERNE – SIKORSKY S-55C

Vi er i H. C. Andersens land med eventyret om den grimme ælling der skulle gå så grueligt meget igennem, før den foldede sig ud som en smuk svane.

S-883's liv kunne have været inspirationen til det kendte eventyr.

Denne artikel skal handle om den lange rejse, fra Sikorsky Aircraft Division i Stratford, Connecticut, til flysamlingen ved Danmarks Tekniske

Museum i Helsingør, og de mennesker vi skylder takken for, at vi i dag kan se Danmarks første redningshelikopter (SAR) udstillet i samlingen.

SÅDAN BLEV JEG VALGT

Lørdag den 30. april 1955 overværede de senere chefer for Flyvevåbnet Tage Andersen, K. Ramberg, Luftfartsinspektør Dalbro og lufthavnschef Leo Sørensen på Flyvestation København at U.S. ✈

FOTO: N.M. SCHAFTEL-NIELSEN

Efter restaurering på Vandel i april 1990. Arbejdet blev ledet af SSG J. Windbirk, der ses som nr. 3 fra venstre.

Air Force fra Rhein-Main basen ved Frankfurt demonstrerede to H-19B helikoptere, den militære redningsversion af S-55.

Allerede i 1952 havde 2 H-19 besøgt Danmark – nærmere betegnet Narssarsuaq – under en transatlantisk flyvning, der udgik fra Sikorsky i Stratford og sluttede 51:55 timer senere i Wiesbaden AFB i Tyskland.

Den 25. april 1956 underskrev Danmark kontrakt på købet af 7 helikoptere, hvor den første skulle leveres i august 1956. Leverancen blev forsinket, fortæller luftkaptajn Erik Bolvinkel, da nato-medlemmet Frankrig på grund af sit engagement i Suez-krisen fik akut behov for at supplere sin eksisterende flåde af S-55 helikoptere og overtog de helikoptere der oprindeligt var tiltænkt Danmark.

MINE FLYVERÅR

Den 22. oktober 1956 lettede S-883 med byggenummeret

55.1031 på sin første flyvning, der varede 2 timer og 5 minutter. Efter at være adskilt, pakket i kasser, sejlet med DFDS til Danmark og være samlet igen hos Flyvematerieltjenesten i

S-883 håndteres med gaffeltruck på Northolt.

FOTO: HANS FAURBY

Værløse, fløj S-883 igen den 10. januar 1957, som den første af Flyvevåbnets syv nyindkøbte S-55C helikoptere. Kaptajn på prøveflyvningen var O. Krarup med A.P. Søgaard som tekniker. I de følgende ni år, frem til S-883 landede for sidste gang i januar 1966 fløj den i alt 2.897 timer og 55 minutter i Flyvevåbnets tjeneste. Eskadrille 722 fløj over 25.000 timer med de syv S-55 uden alvorlige uheld, "mon ikke det er verdensrekord?" spørger kaptajn Vagn Dahl.

Den 3. november 1965 fløj S-883 sin sidste tur.

MINE VÆRSTE ÅR

Efter at S-61 helikopteren har taget over og S-55c udfases, køber K.A. Mortensen og M. Nøhr i Herning i marts 1967 de syv helikoptere. De videresolgte dem til et firma i Luxembourg. Den 29. juni 1967 forlod alle syv helikoptere Danmark på vej mod Antwerpen. "Når vi lader tankerne gå tilbage, stikker det os i hjertet, at ikke ét eller to af vores gamle "piskeris" får lov at pryde et dansk flyvemuseum. Her burde de have haft plads i første række" konstaterede Kaptajn Vagn Dahl.

Efter at have stået nogle år i Antwerpen, efter et mislykket forsøg på salg til Nigeria, køber Autair Ltd. i England alle syv helikopterne. De oplagres i 1972 på RAF Martlesham Heath, hvorfra de i 1975 flyttes **Elstree** Flyvepladsen nord for London. Undervejs var motorerne, hoist, hoveddro-

S-883 er endeligt kommet ombord i Hercules B-680 fra R.D.A.F. på Northolt ved London.

FOTO: HANS FAURBY

torblade og mange dele solgt. For at føje spot til skade, blev helikopterne i 1977 parkeret i det fri. Ved et besøg den 22. april 1978 kunne Jørgen Larsen fra TINBOX konstatere, at deres tilstand var forværret katastrofalt. Kabinedøre stod åbne eller manglede, ruder var knust og der stod centimeterdybe vandpytter inde i helikopterne.

HANDLEN

I 1976 **rettede** flyvemuseet henvendelse til Autair om køb af en S-55C. Autair var interesseret i at sælge, men prisen var 5.000 USD samt yderligere 2.500 USD for en motor hvortil kom transport. Omkring årsskiftet 1978/79 besøgte Hans Kofoed Autair for endnu engang at tale museets sag. Den 21. juni 1979 afsluttedes lange forhandlinger med at Flyvevåbnet byttede S-883 med en af Flyvevåbnets T-33, tidligere DT-566 (Den 8. januar 1982 registreret som G-TJET og optrådt ved adskillige flyvestævner, filmoptagelser m.v.).

HJEMTRANSPORTEN

Den 20. juli 1979 landede Flyvevåbnets C-130 Hercules på RAF Northolt. Med i B-680 var tre flyentusiaster, Hans Faurby, Ib Olsen og Jørgen Larsen. Det viste sig hurtigt at S-883 ikke kunne være i lastrummet på B-680. Efter en hårdhændet behandling, med både gaffeltruck og nedstryger, kunne S-883 klemmes ind i lastrummet på B-680 liggende på siden. Dagen efter gik turen tilbage mod Danmark, med en godt ramponeret S-883 i lasten

FRA ÆLLING TIL SVANE

Hjemme i Danmark, blev S-883 igen oplagret i det fri på Dansk Flyvehistorisk Forenings faciliteter på Engagergård i Måløv. Efter yderligere tre år i det fri, kom S-883 i september 1982 endelig indendørs, i Hangar 7 på Værløse, hvor en gruppe med Jens F. Petersen "Smeden", Knud S. Hansen, Jørgen B. T. Eriksen og Erling Qvistgaard Hansen, tog fat på det omfattende restaureringsarbejde. Først skulle omfattende tæringers standses. Al indtræk, passagersæder og hynder var stærkt mørnet og måtte fornyes. Brændstoftankene, der er nogle store gummisække i bunden af kroppen var mørnet og

FOTO: OLE RØSSELL

S-883 i sin pure ungdom. billedet må være taget efter sidste halvdel af 1959, da det var på dette tidspunkt at helikopterne fik malet eskadrilleskjoldet på venstre side af næsen.

måtte kasseres. Motor, rotorblade, redningshoist, de oppustelige "donuts" og alle instrumenter skulle fremskaffes.

Efter syv års restaureringsarbejde i Værløse, ankom S-883 den 19. december 1989 på ladvogn til Vandel hvor Jørgen Windbirk efter en kæmpe indsats, i midten af april kunne melde S-883 klar til udstilling. Den 19. april 1990 transporterede Falck S-883 til det nyligt færdigbyggede Danmarks Flyvemuseum i Billund.

Her blev S-883 opstillet som nabo til et andet af museets klenodier, Ove Riff Alexandersens Monospar OY-GAZ, hvor S-883 præsenterede sig flot lørdag den 1. juni 1990, da HKH Prins Henrik åbnede museet.

I sommeren 1999 måtte S-883 på rejse igen. Denne gang fra Billund til Helsingør, hvor den står i sit rette miljø ved siden af den samtidige Catalina. I 1977 skrev Niels Helmø Larsen i tidskriftet TINBOX, "S-55c var Flyvevåbnets første SAR helikopter og vil kunne blive en "perle" på Danmarks Flyvemuseum". Det blev den takket være mange frivilliges indsats.

Kim Røssell

Kilder:

Flyvehistorisk Tidsskrift 1-1985 side 20-21, Illustreret.

Flyvehistorisk Tidsskrift 4/1991, side 78, Billede med opblæste Doughnuts (H.C.T. Rosenberg)

FLYV, September 1957 (Forsiden)

FLYV, marts 1990, Side 33, Illustreret.

TINBOX, 2/1979, side 7-19

COCKPIT, 5. årgang nr. 3, maj 1990

"Fra Catalina til Draken" Martins Forlag, 1971, side 64-65.

FOREDRAG

FOTO: CARSTEN JØRGENSEN

Thorbjørn Ancker fortæller om Q400 hændelserne.

FOREDRAG VED GENERAL- FORSAMLINGEN

Vi vidste det godt, da vi planlagde denne generalforsamling, at ved at invitere Informationschef Thorbjørn Ancker fra Statens Luftfartsvæsen, ville vi få en fin oplevelse. Thorbjørn fik da også forsamlingen i sin hule hånd mens han fortalte om sit virke. T.A. gennemgik hvordan SLV møder pressen åbent og med teknisk korrekte informationer, dog gives der ikke mere end det faktuelle, man kan stå inde for. Denne åbenhed har gjort SLV til en positiv oplevelse for pressen, som har tillid til de informationer, som de præsenteres for.

Hverdagen består ofte af hændelser og skader som pressen ofte ved noget om, før de samme hændelser når frem til Direktoratet, og så gælder det om at være parat med relevant information snarest muligt. Dette har Thorbjørn Ancker gjort til en flot disciplin.

Selvfølgelig skulle vi have nogle inside detaljer fra Q400 hændelserne, og bagefter blev der udvekslet spørgsmål og svar fra en kompetent tilhørerskare. Et spændende foredrag, som vi takker Thorbjørn for.

Kai Fr.

FOTO: HANS FAURBY

GENERALFORSAMLINGEN TORSDAG DEN 24. APRIL 2008 I CAFÉ ELLEHAMMER, D.T.M.

Vor gamle formand Direktør Chris. Hunderup blev af generalforsamlingen valgt som dirigent, og herefter kunne denne åbne mødet med en dagsorden i henhold til vedtægterne. Der var ingen indkomne forslag til behandling.

I bestyrelsens beretning fremhævede formanden, Direktør Kai Frederiksen, det meget glædelige i at vi nu arbejder under "Code of Ethics" som udstukket af The World Federation of Friends of Museums, hvor formanden for Danmarks Tekniske Museum, direktør, generalkonsul Johan Schröder, står som den fornemmeste garant mellem museum og en venneforening. Disse etiske regler er af stor betydning for alle handlinger, der berører vor forening.

Vort halvårsmøde 23. november 2007 var over emnet "General Aviation – Nu og i fremtiden" og herom kunne generalsekretær i Kongelig Dansk Aeroklub, Anders Madsen udfolde sig. En engageret foredragsholder, som efter sit indlæg fik alle deltagerne med i en engageret diskussion. Vi benyttede lejligheden den aften til at takke forhenværende museumsinspektør Bo Bang Petersen for mangeårigt godt samarbejde og formidling omkring Danmark Flyvemuseum, og vi gav Bo en gave – en kogebog, som tak for mange gode kulinariske oplevelser ved vore arrangementer. Denne aften sluttede endnu engang med forloren skildpadde med madeira.

Vor database er nu ajour og vi trykker vore egne medlemskort. Vor kasserer Anita Simonsen forlader os, fordi hun er blevet en meget travl pensionist, og vi ønsker fuld fart fremover. Vor gamle database hos DTM er slettet, og dette har museet bekræftet i et brev af 9.7.2007.

Danmarks Tekniske Museums årbog var tidligere en meget stor belastning for vort regnskab, og vi foreslog derfor at museet selv overtog disse portoudgifter. Det ønskede museet ikke. I år har vi forespurgt alle vore medlemmer om der var nogle som ønskede 2007 årbogen, som har flere flyveartikler, og vi fik tilbagemelding fra 138 pers. Til disse er årbogen nu udsendt og porto er kr. 16,- pr brev.

NYT har i år været udsendt 3 gange med mange gode artikler. Vi samsender bladet med

Teknisk Museums informationsblad, og vi har aftalt, at dette kan vi gøre så længe max vægten er 50 gram dvs. kr. 5,50 pr kuvert, evt. merporto debiteres.

Den 9. maj 2007 fløj vi med Sterling Airlines til Berlin og besøgte Deutsches Technik Museum samt Tempelhof lufthavnen. Et brag af en tur, som vi kunne tilbyde medlemmerne til kr. 500,- dog efter at vi havde fået en særpris fra Sterling og foreningen også havde bidraget. Det var en ren succes historie.

Vi har i år ikke haft ansøgninger til foreningen vedr. museale forhold, men vi har ydet den nye museumsinspektør Louise Skyggebjerg et beløb til en rejse til Washington, til deltagelse i The Society for the History and Technology's konference. Turen fandt sted i oktober 2007, og vi har modtaget en omfattende rapport.

WWW siden overvåges af vort bestyrelsesmedlem Kim Røssell, som vil benytte denne flade mere og mere. Vi udlægger flere og flere informationer således at medlemmerne her kan holde sig orienteret om hvad der sker i foreningen.

Vi har i år haft en til- og afgang af medlemmer af ca. samme størrelsesorden, men vi må konstatere, at der er nogle som ikke har betalt kontingent!!!! Vi har rykket og gør det igen i år, og denne gang med trussel om udmelding. Ellers har vi udstedt vort første gavekort til Sterling Airlines på DKK 1000 for det 10. nye medlem efter at vi satte kampagnen i gang. Lad os få nogle flere af dem.

Vi er allerede i gang med næste udflugt, som til efteråret går til SAS museum på Gardemoen og til Forsvarsmuseet samme sted.. Denne gang er det med skib, men herom andet steds i dette nummer. (bagsiden)

Generalforsamlingsreferatet med 1) Beretningen i sin helhed, samt 2) Regnskabet kan bestilles af de som ønsker det på info@flyvemuseum.dk, og sekretariatet vil så sende hele generalforsamlingsmaterialet frem.

*Med flyverhilsen
Kai Frederiksen, Formand*

SÅ TAGER VI TIL NORGE ...

FMV arrangerer igen i år en kulturrejse - denne gang til Oslo, Gardermoen. Her skal vi besøge SASmuseet, samt senere samme dag Forsvarets Flysamling (samme sted). Denne gang foregår rejsen ad søvejen - hvilket måske ikke er så morsomt for gamle flyvere, men på den anden side giver det lejlighed til, at rejse i ro og mag, samt at opleve socialt samvær.

Rejsen, som foregår med DFDS, kommer til at forløbe således:

Mandag den 6. oktober mødes vi på kajen (Dampfærgevej 30, København Ø) kl. 16.00. Afgang kl. 17.00 præcis.

Vi har på dette tidspunkt checket ind og fået nøglerne til vore kahytter. Der er reserveret store indvendige kahytter med to senge (som står på gulvet).

Der vil blive serveret en fælles middag (a la carte menu), hvor vi sidder samlet ved et fælles bord. Inden ankomsten til OSLO - der finder sted kl. 09.30 - vil der blive serveret morgenmad.

- Bustransport fra færgen til SAS museet hvor vi vil få en guidet rundvisning
- Frokost på SAS museet
- Herefter besøg på Forsvarsmuseet (beliggende tæt ved)
- Afgang herfra til Færgen kl. 15.00

På hjemturen er der "fri manøvre" (for egen regning) og man må selv vælge hvor man ønsker at spise middag. Der er diverse restauranter, cafeterier og barer.

Onsdag morgen den 8. oktober ankommer færgen til København kl. ca. 09.30.

Der vil atter blive serveret morgenmad, inden vi går i land.

Hele ovenstående herlighed kan fås for kr. 900.- (med tilskud fra FMV)

Tilmelding snarest, og senest **d. 8. juli** til : henrik@knudtzon.org

Tilmeldingen skal indeholde: navn, alder (krav fra DFDS), adresse, telefon nr., e-mail adresse, og navn på den, man ønsker at dele kahyt med, hvis man har bestemte ønsker. Betaling skal helst finde sted via netbank overførsel til FMV's konto hos Amagerbanken: Reg. Nr. 5212, konto nr. 70 16 623. Venligst anfør tydeligt navn og adresse på indbetaler.

*Vel mødt ombord
Henrik Knudtzon*

NYT FRA FLYSAMLINGEN
DANMARKS FLYVEMUSEUM
v/ Danmarks Tekniske Museum og
Støtteforeningen Flyvemuseets
Venner.

Artikler og indlæg i NYT står for forfatterens egen regning og er ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens eller FMV's mening.

Formand:

Direktør Kai Frederiksen
Hummeltoftevej 120
2830 Virum
Tlf.: 4585 6521
Email:
formand@flyvemuseum.dk

Redaktør:

Carsten Jørgensen
Rosenvænget 12
Vester Saby
4330 Hvalsø
Tlf.: 4649 9360
Email:
redaktion@flyvemuseum.dk
(Stof til bladet bedes sendt til redaktøren)

I redaktionen:

Kim Røssell
Hans Kofoed
Torben Lauridsen

Foreningens postadresse:

Gydevang 39-41
3450 Allerød
Tlf.: 4585 6521
Giro. 1 08 50 93

Email henv. til foreningen:
info@flyvemuseum.dk

Hjemmeside:

www.flyvemuseum.dk

Webmaster:

Nils Finken,
NetCaptain WebDesign
webmaster@flyvemuseum.dk

Tryk og tilrettelæggelse:

TGS Group, Rødovre

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Udkommer 3 gange årligt.
Deadline for stof til bladet:
1/1 - 1/5 - 1/9.
Bladet udkommer:
ca. 1/2 - ca. 1/6 - ca. 1/10.